

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: [REDACTED] och [REDACTED]

MOTPART

Socialnämnden i Gislaveds kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDEFörvaltningsrätten i Jönköpings dom den 15 maj 2017 i mål nr 3391-16,
se bilaga A**SAKEN**Tillfällig utökning av personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd
och service till vissa funktionshindrade**KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE**

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att han ska beviljas ekonomiska medel för utökad personlig assistans under i första hand 131 timmar och i andra hand 58,5 timmar. Han anför i huvudsak följande. Ansökan avser inte en semesterresa utan rehabilitering. Behovet av den utökade assistansen finns oavsett om rehabiliteringen sker i Sverige eller i Spanien. Förvaltningsrättens hänvisning till Kammarrätten i Jönköpings dom den 11 september 2013 i mål nr 1036-13 är inte korrekt eftersom den rör en semesterresa. Rehabiliteringen är inte heller att betrakta som en sjukhusvistelse i den meningen att han är sängliggande och det finns personal som tar hand om honom. Resan är helt nödvändig för att han ska kunna förbättra och bibehålla sina funktioner. Längden på träningen är baserad på forskning om intensiv träning under 3-4 veckor. I samband med rehab-träningen behöver han hjälp med förflyttningar samt med att uppfatta vad som ska göras och hur mycket. Miljön är ovan och på fritiden finns ingen personal till hands. Eftersom han inte kan delta i rehabiliteringen ensam måste assistent finnas till hands. Socialnämnden har anförts att hans behov av stöd från annan person då han vistas i en okänd miljö är otvetydigt. Socialnämnden har vidare hänvisat till vad försäkringsmedicinsk rådgivare anförts om att den aktuella rehabiliteringen har ett tydligt mål och att det bedöms finnas god rehabiliteringspotential hos den försäkrade.

Socialnämnden i Gislaveds kommun motsätter sig bifall till överklagandet. Nämnden hänvisar till sitt beslut och tillägger att rehabilitering under en längre sammanhängande tid är sjukvårdens ansvar, inte kommunens.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Medicinsk utredning

Den försäkringsmedicinska rådgivaren [REDACTED] har den 18 mars 2016 i svar på förfrågan uppgett bl.a. följande. Den aktuella vårdmetoden står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den medicinska relevansen för den föreslagna intensiva rehabiliteringen är hög utifrån den kliniska bilden hos en ung yrkesverksam patient med stora sequelae efter traumatisk hjärnskada. Rehabiliteringen hos Neurooptima tillgodoser också relevant långsiktighet då förslag på fortsatt utredning och rehabilitering ingår i utskrivningsplaneringen.

Kammarrättens bedömning

Även om tiden för den aktuella rehabiliteringsresan har passerat finns skäl att pröva om ekonomiska medel för tillfälligt utökad personlig assistans ska utgå.

Förvaltningsrätten har anfört att frågan i målet inte i första hand är om [REDACTED] behöver den rehabilitering som resan syftar till, utan om en tillfällig utökning av den personliga assistansen kan beviljas i och med att det är fråga om en utlandsresa. Enligt kammarrättens mening finns dock inga lagliga hinder mot att bevilja tillfällig utökning av personlig assistans i samband med en utlandsresa. Den väsentliga frågan i målet är istället om [REDACTED] har behov av att vid ytterligare ett tillfälle få företa den aktuella rehabiliteringsresan för att vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor. Det är [REDACTED] som har bevisbördan för att så fallet.

Nämnden har under åren 2012-2015 utbetalat medel för utökad personlig assistans för motsvarande rehabilitering i Spanien och inte ifrågasatt

nyttan med dessa resor eller med rehabiliteringen. Som kammarrätten uppfattar det är det ostridigt att [REDACTED] har ett behov av utökad personlig assistans vid rehabiliteringsresor av det aktuella slaget. Nämndens uppfattning synes emellertid vara att [REDACTED] inte behöver resa för femte året i rad i maj 2016 för att vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor. Nämndens uppfattning att assistans vid rehabiliteringsresor inte är kommunens ansvar saknar stöd i praxis.

När nämnden ifrågasätter behovet av den aktuella rehabiliteringsinsatsen, ankommer det på [REDACTED] att visa inte endast att den aktuella rehabiliteringen riktar sig till personer med hans funktionsnedsättningar och att den tidigare varit till gagn för honom, utan även att han har ett behov av att ytterligare en gång få genomgå rehabiliteringsprogrammet i fråga. Det kan göras genom åberopande av utlåtande från läkare eller annan sakkunnig. Kammarrätten konstaterar att det saknas sådana utlåtanden i målet. [REDACTED] har inte på annat sätt gjort sannolikt att han hade ett behov av att ytterligare en gång i maj 2016 genomgå rehabiliteringsprogrammet i fråga. Utökad personlig assistans är följaktligen inte heller en förutsättning för att han ska vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor. Överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande) och Jan Källman samt tf. kammarrättsassessorn Finn Hultin (referent) har deltagit i avgörandet.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING****DOM**
2017-05-15
Meddelad i JönköpingMål nr
3391-16**KLAGANDE**[REDACTED]
[REDACTED]
332 30 GislavedOmbud: [REDACTED] & [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]**MOTPART**Socialnämnden i Gislaveds kommun
332 80 Gislaved**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Socialnämndens beslut 2016-06-23

SAKEN

Tillfällig utökning av personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

ÖVERKLAGAT BESLUT OCH YRKANDEN M.M.Socialnämnden i Gislaveds kommun (nämnden) avslög [REDACTED]
ansökan om tillfällig utökad personlig assistans för en resa under perioden
21 maj – 11 juni 2016. Nämnden angav bl.a. följande.Ansökan avser utökad tid för en neuro-rehabiliteringsresa till Spanien och
omfattar 131 timmar. Det anses otvetydigt att [REDACTED] har behov
av stöd från annan person då han vistas i okänd eller ej anpassad miljö.Praxis är dock restriktiv när det gäller insatser för resor till mer avlägsna
resmål. Han har redan beviljats tillfällig utökning av personlig assistans för
utlands/rehabiliteringsresor vid flera tillfällen 2012-2015. Med beaktande av

Dok.Id 226231

Postadress
Box 2201
550 02 Jönköping**Besöksadress**
Hamngatan 15**Telefon**
036-15 66 00
E-post: forvaltningsrattenijonkoping@dom.se
www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se**Telefax**
036-15 66 55**Expeditionstid**
måndag–fredag
08:00-16:00

detta bedöms han tillförsäkrad goda levnadsvillkor utan att beviljas ansökt resa.

██████████ yrkar ekonomisk ersättning för tillfälligt utökad personlig assistans i sökt omfattning och anför bl.a. följande. I sitt grundbeslut om personlig assistans har han fått för lite timmar för att det ska kunna täcka en intensivperiod för rehabilitering. Att han har deltagit i sådan en gång per år är inte i överkant, då hans motivation och inspiration har förbättrats. Det behövs också en uppdatering av hans träningsprogram. Att träningen skett i Spanien kan man bortse ifrån, eftersom tiden behövs oavsett var han befinner sig. Försäkringskassans försäkringsmedicinska rådgivare och läkare har uttalat att träningen är medicinskt motiverad. Insatser enligt LSS ska anpassas till mottagarens individuella behov, för att stärka förmågan till ett självständigt liv. Detta gäller i högsta grad för ansökt resa, som inte utgör en semesterresa. Det är inte resmålet som är anledningen till resan utan den rehabilitering han får. ██████████ åberopar ett yttrande från Försäkringskassans försäkringsmedicinska rådgivare den 18 mars 2016, och fysioterapeuts- och logopedrapporter från utförd rehabilitering under den aktuella perioden.

Nämnden har inte ändrat sitt beslut.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Gällande regler

██████████ tillhör personkretsen i 1 § 2 LSS och har enligt 7 § LSS rätt till insatser enligt 9 § 1–9, om han behöver sådan hjälp i sin livsföring och om hans behov inte tillgodoses på annat sätt. Genom insatserna ska han tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna för särskilt stöd och service är enligt 9 § 2 LSS bl.a. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans.

Förvaltningsrättens bedömning

Godtagbar rehabilitering för [REDACTED] typ av hjärnskada måste rimligen kunna tillhandahållas även av den svenska hälso- och sjukvården. Frågan i målet är således inte i första hand om han har behövt rehabiliteringen som resan syftade till, utan om ersättning för kostnader för tillfällig utökning av personlig assistans kan beviljas i och med att resan skett till utlandet.

Vid bedömningen av om en person har behov av en specifik insats enligt LSS måste en jämförelse göras med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder (prop. 1992/93:159, s. 172). I praxis gällande ledsagarservice enligt LSS har det ansetts rimligt att en person i aktiv ålder någon gång ges möjlighet att göra en kortare resa till närliggande länder. Utrymmet för att bevilja insatser för resor till mer avlägsna resmål anses dock begränsat (se RÅ 2003 ref. 79 I och HFD 2011 ref. 60). I dom den 11 september 2013 i mål nr 1036-13 har Kammarrätten i Jönköping beviljat en funktionshindrad man i 40-årsåldern tillfällig utökning av assistans för en veckas resa till Cypern. Mannen hade inte genomfört någon utlandsresa de senaste fem åren och rätten ansåg att utlandsresor av aktuell typ med viss regelbundenhet torde vara så vanligt förekommande bland personer i motsvarande ålder m.m. att det fick anses ingå i goda levnadsvillkor att kunna genomföra en sådan resa.

[REDACTED] har genomfört flera utlandsresor de senaste åren. Praxis ger uttryck för en viss restriktivitet när det gäller insatser enligt LSS i samband med utlandsresor. Förvaltningsrätten anser sammantaget att [REDACTED] [REDACTED] inte har behövt tillfällig utökad personlig assistans för resan till Spanien för att uppnå goda levnadsvillkor. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1D)

Veronica Lindström

Rådmannen Veronica Lindström har avgjort målet. Föredragande jurist har varit Anders Sanner.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.